

framtiden

I sin roman *Tidsmaskinen* låter H G Wells hjälten sätta sig i en maskin och med dennas hjälp tränga in i den sk fjärde dimensionen. Han reser alltså in i framtiden. År avverkas på sekunder, och så småningom är tidsfararen ganska långt före sin tid. Det han ser är inte särskilt uppbyggligt — enligt Wells har människans otvivelaktigt betydande talanger att åstadkomma allsköns förödande katastrofer inte avtagit.

Att förutsäga sådana är dock inte särskilt originellt. Det har många legitimerade sibyllor och professionella domedagsprofeter gjort tid efter annan. Däremot är det mera vetenskapliga studiet av framtiden en relativt ny företeelse. I sin nyutkomna bok »Tänk om . . ! Om framtidensanalys och planering» betonar dock Gustaf Delin att det inte går att med framtidsstudier förutsäga Framtiden. Framtidsanalys är istället ett sätt att tänka, vilket tvingar oss att ifrågasätta det vi håller på med. Det motverkar en steril teknokratisk syn på utvecklingen. Delin ser tillvarons enorma byråkratisering som ett bevis på att man överskattat möjligheterna att med raffinerade teknokratiska system åstadkomma lösningar på problemen.

Denna kritik drabbar givetvis såväl politiska partier som enskilda företag. Det är enkelt att finna samhällsfrågor, där partierna vaknat för sent. Det kanske mest näralliggande exemplet är miljöfrågan, där den sittande regeringen, som ju ytterst har att bära ansvaret, sedan ett antal år tillbaka har fullt arbete med att finna syn-

labockar som kamouflerar de egna för-
ummelserna.

Delin kommer fram till en synnerligen
viktig slutsats, nämligen den att företag,
dvs det privata näringslivet, jämfört med
offentliga institutioner har ett fördelak-
tigt utgångsläge ifråga om konsten att
hålls med förändringar. Om detta är
en riktig bedömning — och det finns ing-
en anledning att tro motsatsen — leder
den till intressanta och för ett byråkra-
tiskt och centralistiskt parti som det so-
cialdemokratiska ganska dystra framtids-
utsikter. Då är detta ytterligare ett av
många tecken på att inte bara gräsrötter-
na utan också effektiviteten kräver ett
stopp på maktkoncentrationen. Som Mo-
derata Samlingspartiet framhållit i sin
partimotion till 1972 års riksdag måste det
finnas åtskilliga maktbefogenheter som
utan större svårigheter och olägenheter
kan föras över till exempelvis enskilda.
När socialdemokraterna frenetiskt bekäm-
par sådana strävanden är motståndet
ideologiskt betingat. Staten och myndig-
heterna skall allt bestyra och bestämma,
därmed basta. Men den ideologin tillhör
inte framtiden utan det förflutna.

Det finns mycket i samhällsutveckling-
en som oroar, oavsett om man anlägger
stora eller små perspektiv. Patentlösningar
är lätta att drömma om och plädera för
men svårare att praktiskt förverkliga. So-
cialismen, till vilken en del av den unga
generationen alltid dragits, har hittills
knappast klarat av vare sig miljöförstö-
ringens eller gräsrötternas problem. So-
cialiststaterna har istället kommit att för-
kroppsliga en byråkrati, lidande av elefan-
tiasis i framskridet stadium. Även i des-
sa länder lär man dock förr eller senare
upptäcka att det finns en alm — minst —
i varje stad.

Varför skall inte näringslivet dra igång
den systematiska och kontinuerliga fram-
tidsdiskussion, som systemet med treåriga
mandatperioder avhåller så många politi-
ker från att driva, undrar Delin. Ja, nog
bör näringslivets folk engagera sig avse-
värt mer i dessa frågor. Ett fritt, dyna-
miskt näringsliv i ett blandekonomiskt
samhälle är av allt att döma en oundgäng-
lig ingrediens i en framtid värd namnet
— om nu någon sådan ges.

Matti Häggström